

ĮMONIŲ GAIVINIMO TEISMINIŲ PROCEDŪRŲ ĮTAKA SUTARTINIAMS SANTYKIAMS: SUTARČIŲ IŠSAUGOJIMO SVARBA

Sigitas Barakauskas

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedros doktorantas
Saulėtekio al. 9, I rūmai, LT-10222 Vilnius
Tel. (+370 5) 236 61 70
El. paštas: Sigitas.Barakauskas@tf.vu.lt

Straipsnyje nagrinėjamas įmonių gaivinimo teisminių procedūrų reglamentavimas, įtvirtintas Didžiojoje Britanijoje, Vokietijoje, Prancūzijoje ir Lietuvoje, siekiant įvertinti, ar minėtose jurisdikcijose yra užtikrinamas sutarčių išsaugojimas šių procedūrų metu. Straipsnyje remiamasi atitinkamais nagrinėjamų valstybių teisės aktais, teismų suformuota praktika ir užsienio autorių mokslo darbais.

This article examines the regulation of the judicial procedures of company rescue in Great Britain, Germany, France and Lithuania in order to assess whether the existing contracts may be preserved during these procedures. The article is based on certain legislation, the case law of the analysed countries and scientific studies from foreign countries.

Įvadas

Kiekvienais metais Europos Sąjungoje dėl vienokių ar kitokių priežasčių apie 9 procentai įmonių¹ savo noru pasitraukia arba yra priverstos pasitraukti iš rinkos. Mažiau nei pusė visų įmonių sugeba išgyventi ilgiau nei 5 metus². 2012 m. net apie 250 000 įmonių Europos Sąjungoje buvo inicijuotos nemokumo procedūros, t. y. beveik 700 įmonių kiekvieną dieną³. Dėl įmonių nemokumo Europos Sąjungoje 1,7 milijono darbuotojų kiekvienais metais netenka darbo⁴. Visi šie statistiniai duomenys verčia sunerinti ir susimąstyti, ar reglamentuojant įmonių gaivinimo procedūras tikrai sudaromos tinkamos sąlygos išsaugoti perspektyvias, tačiau su laikiniais sunkumais susidūrusias įmones.

Šiuo metu visuotinai pripažįstama, kad perspektyvioms įmonėms turėtų būti suteikiama naujos pradžios arba antro šanso galimybė (angl. *Fresh Start, Second Chance*). Valstybės vis dažniau reformuoja galiojančią reglamentavimą, siekdamas suteikti prioritetą įmonėms gaivinti bei verslui išsaugoti

¹ Įmonė šio straipsnio kontekste yra suprantama kaip kiekvienas juridinio asmens statusą turintis vienetas, įsteigtas teisės aktų nustatyta tvarka, komercinei veiklai vykdyti, išskyrus juridinio asmens statusą turinčius vienetus, kuriems taikomas specifinis reglamentavimas (pavyzdžiui, draudimo įmonės, kredito įstaigos ir kt.).

² Eurostat. *Business Demography Statistics* [interaktyvus. Žiūrėta 2015 m. vasario 22 d.]. Prieiga per internetą: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Business_demography_statistics>.

³ Creditreform Economic Research Unit. *Insolvencies in Europe 2012/13* [interaktyvus]. Neuss: Creditreform Economic Research Unit, 2013 [žiūrėta 2015 m. vasario 22 d.], p. 2, 16, 17. Prieiga per internetą: <http://www.creditreform.com/fileadmin/user_upload/CR-International/local_documents/Analysen/Corporate_Insolvencies_12_13.pdf>.

⁴ Commission Staff Working Document. *Impact Assessment: Accompanying the Document Revision of Regulation (EC) No 1346/2000 on Insolvency Proceedings* [interaktyvus]. Strasbourg: European Commission, 2012, [žiūrėta 2015 m. vasario 22 d.], p. 17. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/justice/civil/files/insolvency-ia_en.pdf>.

(bet ne priverstinai likviduoti su sunkumais susidūrusias įmones)⁵, naujas Europos Sąjungos požiūris į įmonių nesėkmes ir nemokumą taip pat grindžiamas būtent šia idėja⁶. Tačiau tam tikri įmonių gaivinimo teisminių procedūrų⁷ reglamentavimo aspektai daugelyje valstybių ir toliau išlieka probleminiai, sudaro kliūtis gaivinti net ir perspektyvias įmones. Vienas iš tokių probleminių aspektų, kuris ir yra šio straipsnio tyrimo objektas, – reglamentavimas, susijęs su sutarčių išsaugojimu įmonių gaivinimo teisminių procedūrų metu⁸. Atsižvelgus į visa tai, šiame straipsnyje siekiama apžvelgti, kokia yra įmonių gaivinimo teisminių procedūrų įtaka sutartiniams santykiams Didžiojoje Britanijoje, Vokietijoje, Prancūzijoje⁹ bei Lietuvoje, ar šiose valstybėse įtvirtintas reglamentavimas nėra tobulintinas, ar sudaro tinkamas sąlygas sutartims išsaugoti, kartu užtikrinti sėkmingą perspektyvių įmonių gaivinimą.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad lyginamoji teisės sistemų analizė turėtų būti visų teisės reformų pagrindas ir sudedamoji dalis, nes studijuojant užsienio valstybių gerąją patirtį galima iš jos pasimokyti, išvengti reglamentavimo klaidų kuriant ir tobulinant nacionalinį teisinį reglamentavimą. Nepaisant to, nacionalinio įmonių gaivinimo teisinio reglamentavimo probleminių aspektų analizei Lietuvoje nėra skiriama pakankamai dėmesio (per pastaruosius 5 metus būtų galima rasti vos keletą išsamesnių Lietuvos autorių parašytų straipsnių įmonių gaivinimo tematika, pavyzdžiui, Pauliaus Miliausko, Sigitos Barakauskos). Įvertinus tai ir kad Lietuvoje galiojantis teisinis reglamentavimas paprastai nepatenka į pasauliniu mastu vykdomų išsamių lyginamųjų studijų aprėptį (pavyzdžiui, į 2012 m. išleistą pirmąją Oksfordo tarptautinės ir lyginamosios nemokumo teisės serijos knygą – „*Commencement of Insolvency Proceedings*“, 2013 m. antrąją – „*Treatment of Contracts in Insolvency*“), manytina, kad šio straipsnio tema, kuri apima Lietuvoje galiojančio reglamentavimo lyginamąją analizę ir vieno iš nacionalinio reglamentavimo probleminių aspektų analizę, vertintina kaip aktuali ir originali tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygmeniu.

Šiame straipsnyje remiamasi Lietuvoje ir užsienio valstybėse galiojančiu įmonių gaivinimo teisiniu reglamentavimu, nagrinėjama tema užsienio autorių parašytais mokslo darbais, taip pat, kiek tai aktualu nagrinėjamai temai, analizuojama ir remiamasi atitinkamų valstybių teismų praktika. Siekiant tinkamai įgyvendinti išsikeltus tikslus, naudojami lingvistinis, sisteminis, lyginamasis ir loginis tyrimo metodai.

1. Sutarčių išsaugojimo svarba įmonėms gaivinti

Sėkmingo įmonės gaivinimo tikimybė daugeliu atvejų priklauso ne tik nuo pačios įmonės, bet ir nuo kitų asmenų veiksmų, nuo to, ar jie bus linkę prisidėti prie įmonės gaivinimo, ar paisydami vien savo asmeninių interesų imsis su įmonės gaivinimu nesuderinamų veiksmų, tokiu būdu trikdydami įmonės

⁵ Europos Komisija. *Overcoming the Stigma of Business Failure – For a Second Chance Policy: Implementing the Lisbon Partnership for Growth and Jobs* [interaktyvus]. Brussels: Commission of the European Communities, 2007 [žiūrėta 2015 m. vasario 22 d.], p. 8. Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52007DC0584&from=EN>>.

⁶ SWEET & MAXWELL. Reform of EU Insolvency Law – Commission Opts for Rescue. *Company Law Newsletter*, 2013, vol. 328, p. 1.

⁷ Teisminėmis gaivinimo procedūromis laikytinos tokios įmonių gaivinimo procedūros, kurių metu teismui yra suteikiama diskrecijos teisė priimti privalomus sprendimus, galinčius daryti įtaką gaivinimo procedūrai ir jos baigčiai. Svarbiausias šių gaivinimo procedūrų skiriamasis bruožas yra būtent teismo dalyvavimas šiose procedūrose ir jo vaidmuo jų metu (pavyzdžiui, Lietuvoje šiomis procedūromis laikytinos įmonių restruktūrizavimo procedūra ir bankroto procedūra, kurios metu taip pat gali būti bandoma gaivinti įmonę, sudarant taikos sutartį su kreditoriais).

⁸ Šiame straipsnyje yra vertinama įmonių gaivinimo teisminių procedūrų įtaka tik įprastoms komercinėms sutartims, t. y. darbo sutartys, finansų, draudimo sektoriuose sudaromos sutartys ir kitos specifinės sutartys, kurių ypatumai reikalauja individualaus vertinimo, nepatenka į tyrimo aprėptį.

⁹ Nurodytos valstybės kaip lyginamosios analizės objektas pasirinktos atsižvelgiant į šiuos kriterijus: (a) priklausymą skirtingoms teisės šeimoms; (b) kreditorių interesų apsaugos lygį; (c) ekonominę galią ir išsivystymo lygį.

gaivinimo procesą. Atsižvelgus į įmonių gaivinimo instituto paskirtį, manytina, kad įmonių gaivinimo teisinis reglamentavimas turėtų įtvirtinti atitinkamus trečiųjų asmenų teisių suvaržymus, kad pavienių asmenų oportunistiniai veiksmai negalėtų tapti nepagrįsta kliūtimi išsaugoti perspektyvias, tačiau tik su laikiniais sunkumais susidūrusias įmones. Kelių asmenų teisės gali ir turi būti suvaržytos (žinoma, kartu užtikrinant tinkamą skirtingų interesų pusiausvyrą), norint apsaugoti daugelio asmenų, taip pat visos visuomenės interesus, tuo net pagrįsta visa įmonių gaivinimo strategija¹⁰. Taigi, nėra ko stebėtis, kad įmonių gaivinimo teisinis reglamentavimas daugelyje pasaulio valstybių numato moratoriumo taikymą (prievolių vykdymo ir teisių įgyvendinimo laikiną sustabdymą), o vienas iš moratoriumo lemiamų suvaržymų paprastai susijęs ir su draudimu nutraukti sutartis, įskaitant gaivinamai įmonei perduoto naudotis, bet nuosavybėn neperleisto turto atsiėmimo, tam tikrų teisių atėmimo galimybės suvaržymu¹¹.

Įmonei susidūrus su laikiniais sunkumais ir siekiant šiuos sunkumus įveikti, labai reikšmingas tam pa sutartinių santykių tęstinumas. Sutarčių su esminiais gaivinamos įmonės kontrahentais (tiekiėjais, rangovais, klientais ir kt.) išsaugojimas yra svarbi (o kartais net būtina) prielaida tolesnei įmonės veiklai, be to, sėkmingam įmonės gaivinimui užtikrinti¹². Esamiems gaivinamos įmonės kontrahentams nutraukus sudarytas, bet abiejų sutarties šalių dar neįvykdytas sutartis, nuo kurių iš esmės priklauso gaivinamos įmonės galimybė tęsti savo veiklą, įvykdyti prisiimtus įsipareigojimus ir pan., net ir perspektyvios įmonės išsaugojimas gali pasunkėti ar tapti neįmanomas, gaivinamai įmonei tiesiog neturint galimybių tęsti veiklos¹³. Pavyzdžiui, nutraukus anksčiau sudarytas, bet dar neįvykdytas sutartis, (a) gaivinama įmonė gali netekti dalies pajamų, būtinų tolesnei veiklai finansuoti (dėl to, kad neturės, kur realizuoti produkcijos, ir pan.), (b) ji gali netekti konkretaus turto, be kurio apskritai neįmanoma vykdyti veiklos (sutarties dalyku esantį turtą gali reikėti grąžinti kitai sutarties šaliai, prirėkti ieškotis naujų patalpų, naujos įrangos, reikalingos veiklai vykdyti, ir pan.), (c) tokia įmonė per trumpą laiką gali nepajėgti rasti kontrahentų, kurie pakeistų ankstesnius ir užtikrintų tolesnei veiklai vykdyti būtinų prekių tiekimą, paslaugų teikimą, darbų atlikimą (gaivinama įmonė gali būti sudariusi daugybę susijusių sutarčių, iš kurių bent vienai pasibaigus gali tapti neįmanoma įvykdyti kitų sutarčių¹⁴), be to, (d) paaiškėjus įmonės sunkumams, esamų (ar potencialių) kontrahentų siūlomos naujų sandorių (pakeisiančių ankstesnius) sąlygos gali būti kur kas blogesnės, nei buvo iki tol (kontrahentai gali reikalauti papildomų užtikrinimo priemonių, nebetaikyti atidėtų mokėjimų terminų (dėl to gaivinamai įmonei reikėtų daugiau apyvartinių lėšų) ar taikyti didesnius tarifus, nei buvo numatyti ankstesnėse sutartyse tiek dėl oportunistinių motyvų, tiek dėl pasikeitusios situacijos rinkoje ir pan.)¹⁵. Gaivinama įmonė kartais gali net tapti esamų kontrahentų įkaite, jeigu nėra alternatyvos šių subjektų tiekiamoms prekėms, teikiamoms paslaugoms ar atliekamiems darbams ir jie būtini gaivinamai įmonei toliau vyk-

¹⁰ MILMAN, D. Moratoria on Enforcement Rights: Revisiting Corporate Rescue. *Conveyancer and Property Lawyer*, 2004, no. Mar/Apr, p. 90.

¹¹ WOOD, P. R. *Principles of International Insolvency*. London: Sweet and Maxwell, 2007, p. 213–214.

¹² WESTBROOK, J. L., et al. *A Global View of Business Insolvency Systems*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2010, p. 92; UNCITRAL. *Legislative Guide on Insolvency law* [interaktyvus]. New York: United Nations, 2005 [žiūrėta 2015 m. vasario 22 d.], p. 121. Prieiga per internetą: <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/05-80722_Ebook.pdf>.

¹³ TRIANTIS, G. G. The Effects of Insolvency and Bankruptcy on Contract Performance and Adjustment. *The University of Toronto Law Journal*, 1993, vol. 43, no. 3, p. 706; COLES-BJERRE, A. Ipso Facto: The Pattern of Assumable Contracts in Bankruptcy. *New Mexico Law Review*, 2010, vol. 40, p. 77.

¹⁴ FRIED, J. M. Executory Contracts and Performance Decisions. *Duke Law Journal*, 1996, vol. 46, p. 534.

¹⁵ WESTBROOK, J. L. *A Global View <...>*, p. 145; WOOD, P. R. *Law and Practice of International Finance*. London: Sweet and Maxwell, 2008, p. 76.

dant veiklą¹⁶. Taigi galima pagrįstai teigti, kad su sunkumais susidūrusios įmonės likimas kartais gali išimtinai priklausyti nuo sutartinių santykių stabilumo užtikrinimo.

Didžiausią grėsmę sutartinių santykių stabilumui gaivinimo procedūros metu kelia *ipso facto* (liet. *savaime pagal faktą*) nuostatos, kurias asmenys, norėdami apsaugoti išimtinai savo interesus, linke įtraukti į sudaromas sutartis¹⁷. Šios nuostatos suteikia atitinkamai sutarties šaliai teisę vienašališkai nutraukti sudarytą sutartį arba nulemia tokios sutarties pabaigą, kai kita sutarties šalis tampa nemoki, jai pradėdama nemokumo (gaivinimo) procedūra ir pan.¹⁸ Jeigu minėta sutartyje numatyta teisė įgyvendinama gaivinimo procedūros metu, tai gaivinama įmonė, negalėdama tęsti naudingų sandorių, neturi galimybės (ar tokia galimybė sumažėja) tęsti veiklos ir užtikrinti maksimalią įmonės vertę¹⁹. Be to, *ipso facto* nuostatos gali paspartinti prievolių vykdymą (angl. *Acceleration Clauses*), o tai įmonės gaivinimą taip pat gali padaryti kur kas sudėtingesnį (tokiu atveju dėl *ipso facto* nuostatų taikymo ilgalaikius išpareigojimus gaivinamai įmonei gali tekti įvykdyti nedelsiant, į tai turi būti atsižvelgta rengiant įmonės gaivinimo planą ir pan.).

Kitoje šio straipsnio dalyje apžvelgiamas *ipso facto* nuostatų reglamentavimas Lietuvoje ir kitose tiriamose jurisdikcijose, siekiant sudaryti sąlygas vėliau įvertinti šiose valstybėse galiojančių reglamentavimą, ar jose yra užtikrinamas sutartinių santykių stabilumas įmonių gaivinimo teisminių procedūrų metu, t. y. sudaromos tinkamos sąlygos gaivinti perspektyvias įmones.

2. Įmonių gaivinimo teisminių procedūrų įtaka sutartiniams santykiams tiriamose jurisdikcijose

2.1. Didžiojoje Britanijoje galiojančio reglamentavimo apžvalga

Didžiojoje Britanijoje *ipso facto* nuostatos nėra draudžiamos (šis klausimas šioje valstybėje sulaukia mažai įstatymų leidėjo dėmesio, be to, teismų suformuotos praktikos šioje srityje taip pat nėra daug²⁰). Taigi sutarties šalys sudarydamos sutartį gali susitarti, kad sutartis pasibaigs, sutarties šalis turės teisę vienašališkai ją nutraukti ar tam tikros prievolės turės būti nedelsiant įvykdytos, jeigu kitai sutarties šaliai bus pradėta administravimo procedūra ar bus pateiktas pareiškimas dėl šios procedūros pradėjimo ir pan.²¹ Nepaisant to, nėra galimas susitarimas, dėl kurio atsiradus minėtoms aplinkybėms būtų sumažinamas gaivinamos įmonės turtas, siekiant išvengti nemokumo teisės nustatytų taisyklių taikymo²². Teismų praktikoje jau daugiau nei prieš du šimtmečius buvo pasisakyta, kad, įmonei tapus

¹⁶ Pavyzdžiui, žr. High Court of Justice (Chancery Division). 1986 m. gegužės 22 d. sprendimas byloje *Wellworth Cash & Carry (North Shields) Ltd. v North Eastern Electricity Board*, 2 B.C.C. 99265; High Court of Justice (Chancery Division). 1993 m. balandžio 6 d. sprendimas byloje *Leyland DAF Ltd v Automotive Products plc.*, B.C.C. 389; COOKE, C.; ANDERSON, H.; ir GULLIFER, L. National Report for England. Iš *Treatment of Contracts in Insolvency*. Faber, D., et al. Oxford: Oxford University Press, 2013, p. 144.

¹⁷ ROBERT-TISSOT, F. The Effects of a Reorganization on (Executory) Contracts: A Comparative Law and Policy Study (United States, France, Germany and Switzerland). *International Insolvency Law Review*, 2012, vol. 3, no. 2, p. 237–238.

¹⁸ GARNER, B. A., et al. *Black's Law Dictionary*. United States of America: West Group, 1999, p. 834; WOOD, P. R. *Principles of International <...>*, p. 419.

¹⁹ WESTBROOK, J. L. *A Global View <...>*, p. 93.

²⁰ BORK, R. *Rescuing Companies in England and Germany*. Oxford: Oxford University Press, 2012, p. 188.

²¹ High Court of Justice (Chancery Division). 1992 m. rugsėjo 24 d. sprendimas byloje *David Meek Access Ltd., David Meek Plant Ltd., B.C.C. 175*; Court of Appeal (Civil Division). 2009 m. lapkričio 6 d. sprendimas byloje *Perpetual Trustee Company Limited, Belmont Park Investments Pty Limited v BNY Corporate Trustee Services Limited, Lehman Brothers Special Financing Inc*, 3 W.L.R. 87; GOODE, R. *Principles of Corporate Insolvency Law*. London: Sweet & Maxwell, 2011, p. 438.

²² KULKARNI, N. A Statutory Basis for the Anti-Deprivation Rule? *International Insolvency Review*, 2014, vol. 23, no. 2, p. 73–100; Supreme Court. 2011 m. liepos 27 d. sprendimas byloje *Belmont Park Investments Pty Ltd v BNY Corporate Trustee Services Ltd.*, 3 W.L.R. 521.

nemokiai, jos turtas negali atitekti kitiems asmenims nei jos kreditoriai ir šios nuostatos neatitinkantys susitarimai negalioja, nes pažeidžia esminius bankroto teisės principus²³. Be minėto draudimo, kuris padeda apsaugoti su sunkumais susidūrusios įmonės nuosavybes teise valdomą turtą, administravimo procedūros metu taikomo moratoriumo galiojimo laikotarpiu taip pat draudžiama (išskyrus, kai gaunamas administratoriaus sutikimas arba teismo leidimas²⁴) imtis kokių nors veiksmų, siekiant susigrąžinti turtą, kurį gaivinama įmonė (neturėdama nuosavybės teisės) valdo nuomos (kai nuomos sutarties dalykas – kilnojamas daiktas), pirkimo-pardavimo išsimokėtinai ar bet kokios kitos sutarties, kai nuosavybės teisė sudarius sutartį nėra iškart perleidžiama pirkėjui, pagrindu²⁵ (teismų praktikoje išaiškinta, kad šis ribojimas taikomas net ir tais atvejais, kai turtas faktiškai nėra gaivinamos įmonės žinioje, bet yra subnuomotas²⁶). Be administratoriaus sutikimo ar teismo leidimo nuomotojas taip pat negali įgyvendinti savo teisės taikiai atsiimti gaivinamai įmonei išnuomotas patalpas ar žemės sklypą (angl. *A Right of Forfeiture by Peaceable Re-entry*)²⁷ (toks leidimas nebus duotas, jeigu šis turtas būtinas tolesnei gaivinamos įmonės veiklai vykdyti²⁸). Norint užtikrinti nenutrūkstamą tam tikrų gaivinamos įmonės veiklai būtinų prekių tiekimą ar paslaugų teikimą (t. y. dujų, vandens, elektros energijos arba ryšio paslaugų), įstatyme *expressis verbis* įtvirtintas draudimas tokių prekių tiekimą ar paslaugų teikimą gaivinamai įmonei susieti su iki gaivinimo procedūros pradžios susidariusių įsiskolinimų padengimu²⁹ (pastaruoju metu, norint sudaryti geresnes įmonių gaivinimo sąlygas, svarstoma šio draudimo taikymą išplėsti informacinių technologijų sektoriui³⁰). Iš esmės analogiškos taisyklės aptartosioms taip pat galioja įmonės savanoriško susitarimo procedūros metu (angl. *Company Voluntary Arrangement*), bet tik tada, kai taikomas moratoriumas³¹. Pažymėtina, kad teisės doktrinoje pripažįstama, jog Didžiojoje Britanijoje turėtų būti apsvarstytas *ipso facto* nuostatų reglamentavimo tobulinimo klausimas³². Teigiama, kad būtų tikslinga sekti Jungtinių Amerikos Valstijų pavyzdžiu³³

²³ Court of Chancery. 1812 m. gegužės 6 d. sprendimas byloje *Higinbotham v Holme*, 34 E.R. 451.

²⁴ Pažymėtina, kad teismas, siekiant užtikrinti tinkamą skirtingų interesų pusiausvyrą, tokį leidimą gali duoti net ir tais atvejais, kai tam prieštarauja administratorius ir būtina išsaugoti tam tikrą turtą atitinkamos procedūros tikslams pasiekti (žr. MILMAN, D. Administration: an Evolving Regime for Distressed Companies. *Company Law Newsletter*, 2014, vol. 351, p. 3).

²⁵ Insolvency Act 1986 [interaktyvus. Žiūrėta 2015 m. vasario 22 d.], Schedule B1 – 43 str. 3 d., 111 str. 1 d. Prieiga per internetą: <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1986/45/contents>>.

²⁶ Court of Appeal (Civil Division). 1990 m. liepos 25 d. sprendimas byloje *Norwich Union Insurance Group (Equipment Leasing) Ltd., Norwich Union Equipment Finance Ltd., East Lease Limited, Norwich Union Leasing Ltd., Norwich Union Finance Ltd. V. Atlantic Computer Systems plc, John Francis Soden, Richard Boys-Stones*, 2 W.L.R. 367.

²⁷ Insolvency Act 1986 <...>, Schedule B1 – 43 str. 4 d.; High Court of Justice (Chancery Division). 1962 m. liepos 30 d. sprendimas byloje *Brace v. Read*, 3 W.L.R. 1194.

²⁸ Court of Appeal (Civil Division). 2008 m. lapkričio 18 d. sprendimas byloje *Innovate Logistics Limited v Sunberry Properties Limited*, B.C.C. 164.

²⁹ Insolvency Act 1986 *supra*, note 49, 233 str.

³⁰ The Insolvency Service. *Continuity of Supply of Essential Services to Insolvent Businesses: a Consultation* [interaktyvus]. London: The Insolvency Service, 2014 [žiūrėta 2015 m. vasario 22 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/328133/Continuity_of_supply_consultation_July_2014.doc>.

³¹ Insolvency Act 1986 <...>, Schedule A1 – 12 str. 1 d. (f)–(g) p.

³² SUCHAK, R. Corporate Rescue Proceedings and the Enforcement of Ipso Facto Termination Clauses: A Comparison of the English and US Approaches? *International Corporate Rescue*, 2011, vol. 8, no. 2, p. 131, 135; BORK, R. *Rescuing Companies* <...>, p. 189, 194.

³³ Šiuo metu Didžiojoje Britanijoje galiojantis reglamentavimas yra kardinaliai priešingas, įtvirtintam Jungtinėse Amerikos Valstijose. Tai atsispindi ir teismų praktikoje, kai iš esmės analogiškose bylose yra priimami visiškai skirtingi ir vienas kitam prieštaraujantys sprendimai (žr. COLLETT, Joanne. Ipso Facto Clauses and the Anti-deprivation Principle. *Corporate Rescue and Insolvency*, 2010, October, p. 196–199; District Court (S. D. New York). 2010 m. rugsėjo 23 d. sprendimas byloje *Lehman Brothers Holdings Inc. V. Bny Corporate Trustee Services Limited*, WL 10078354; High Court of Justice (Chancery Division). 2009 m. liepos 28 d. sprendimas byloje *Belmont Park Investments Pty Ltd. & Ors v BNY Corporate Trustee Services Ltd, Lehman Brothers Special Financing Inc.*, WL 2221998).

ir greta visų kitų moratoriumo lemiamų suvaržymų tiesiogiai įtvirtinti *ipso facto* nuostatų draudimą, kuris būtų taikomas neatsižvelgiant į tai, kaip tokios nuostatos yra suformuluotos³⁴. Toks draudimas sudarytų kur kas geresnes sąlygas su sunkumais susidūrusioms įmonėms gaivinti³⁵. Šiuo metu galiojantis reglamentavimas kelia susirūpinimą ir praktikams, kurie mano, jog *ipso facto* nuostatos daro žalą sėkmingam įmonės gaivinimui ir dėl to turėtų būti pripažįstamos negaliojančiomis³⁶.

2.2. Lietuvoje galiojančio reglamentavimo apžvalga

Lietuvoje *ipso facto* nuostatos nėra draudžiamos (tokios nuostatos galėtų būti pripažintos negaliojančiomis tik remiantis bendraisiais sandorių negaliojimo pagrindais, pavyzdžiui, jeigu konkrečiu atveju prieštarautų viešajai tvarkai, gerai moralei, imperatyvioms įstatymo normoms³⁷). Pažymėtina, kad Lietuvoje, skirtingai nei Didžiojoje Britanijoje, apskritai nėra įtvirtinta jokių teisės normų, kurios užtikrintų bent jau tam tikrų sutarčių išsaugojimą ir sudarytų tinkamas sąlygas gaivinamai įmonei toliau valdyti jos veiklai būtiną turtą, kurį gaivinama įmonė, nebūdama šio turto savininke, valdo remiantis lizingo, nuomos ar kitomis sutartimis. Teisminių gaivinimo procedūrų metu taikomo moratoriumo ribojimai ir laikinųjų apsaugos priemonių taikymo galimybė, nors ir gali padėti išvengti dalies *ipso facto* nuostatų lemiamų neigiamų padarinių (pavyzdžiui, apsaugoti norimos gaivinti įmonės nuosavybės teise valdomą turtą nuo priešiškų pavienių kreditorių veiksmų), tačiau negali užtikrinti, kad tokių procedūrų metu su laikiniais sunkumais susidūrusios įmonės žinioje visada išliks tolesnei jos veiklai būtinas ne nuosavybės teise valdomas turtas, be to, kad bus išsaugotos gaivinamos įmonės veiklai svarbios abiejų sutarties šalių dar neįvykdytos sutartys (pavyzdžiui, minėti ribojimai negali turėti įtakos tokioms *ipso facto* nuostatoms, kurios tik nulemia sutarties pasibaigimą, bet nesukelia jokių kitų teisinių padarinių)³⁸. Taigi gaivinamos įmonės tolesnis veiklos vykdymas, taip pat sėkmingas gaivinimas gali iš esmės priklausyti nuo pavienių asmenų valios (tai, be abejo, prieštarauja kolektyviniam gaivinimo procedūros pobūdžiui). Pavyzdžiui, jeigu su gaivinama įmone anksčiau sudarytos ir dar neįvykdytos sutartys suteikia kontrahentams teisę nutraukti šias sutartis (ar nulemia jų pabaigą) vien dėl to, kad buvo pateiktas pareiškimas norint inicijuoti kitos sutarties šalies gaivinimo procedūrą ar pan., su laikiniais sunkumais susidūrusi įmonė gali netekti turto, kuris būtinas tolesnei jos veiklai. Visa tai gali ne tik sumažinti sėkmingo perspektyvios įmonės gaivinimo tikimybę, bet kartais vien dėl šios priežasties įmonės gaivinimas gali tapti tiesiog neįmanomas (pavyzdžiui, logistikos bendrovė, netekusi visų lizingo sutarčių pagrindu valdytų transporto priemonių, arba mažmeninės prekybos įmonė nuomos sutarčių pagrindu valdytų prekybai skirtų patalpų, gali būti nepajėgi įveikti iškilusių sunkumų ir pan.). Pabrėžtina, kad teismų praktikoje ne kartą pažymėta, jog restruktūrizavimo procedūros metu nėra ribojamos kreditorių ar kokių nors trečiųjų asmenų teisės susigrąžinti (išsireikalauti) jiems nuosavybės teise priklausantį turtą iš restruktūrizuojamos įmonės valdymo³⁹ (po bankroto bylos iškėlimo

³⁴ GOODE, R. *Principles* <...>, p. 222; COOKE, C.; ANDERSON, H.; ir GULLIFER, L. National Report for England <...>, p. 172.

³⁵ SUCHAK, R. *Corporate* <...>, p. 136.

³⁶ GOODE, R. *Principles* <...>, p. 438.

³⁷ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, nr. 74-2262, 1.80–1.81 str.

³⁸ Laikinosios apsaugos priemonės negali tiesiogiai varžyti asmenų, kurie nėra atsakovai byloje, teisių (žr. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas. 2011 m. balandžio 18 d. *Bendrųjų klausimų dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo apžvalga, registracijos Nr. AC-34-2*). Vadinasi, norimos gaivinti įmonės kontrahentų teisės, taikant laikinąsias apsaugos priemones, negali būti suvaržytos taip, kad šiems asmenims būtų uždrausta teisminių gaivinimo procedūrų metu nutraukti su gaivinama įmone anksčiau sudarytas, bet dar neįvykdytas sutartis, ar atsiimti nuosavybės teise priklausantį turtą iš tokios įmonės. Moratoriumo lemiami suvaržymai taip pat neturi jokios įtakos abiejų sutarties šalių dar neįvykdytoms sutartims bei trečiojo asmens teisei atsiimti nuosavybės teise valdomą, bet pas gaivinamą įmonę esantį turtą.

³⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. balandžio 26 d. *nutartis civilinėje byloje AB „SEB lizingas“ v. RAB „Vingriai“, UAB „Vacmech SK“, Nr. 3K-3-209/2011, kat. 127.6*.

įmonei, kuriai iškelta bankroto byla, taip pat galima pareikšti ieškinį dėl daikto išreikalavimo⁴⁰). Net ir tuo atveju, kai turtas būtinai reikalingas gaivinamos įmonės mokumui atkurti, negalima leisti naudotis tokiu svetimu turtu be šio turto savininko sutikimo⁴¹ (pavyzdžiui, nutraukus lizingo sutartį, lizingo davėjas gali turėti teisę atgauti visą lizingo sutartimi perleistą turtą, nors jis ir būtų būtinas įmonei gaivinti⁴²).

2.3. Vokietijoje galiojančio reglamentavimo apžvalga

Vokietijoje *ipso facto* nuostatų draudimas tiesiogiai nėra įtvirtintas⁴³, bet tolesnei gaivinamos įmonės veiklai svarbios sutartys gali būti išsaugotos, išskyrus tam tikras paslaugų ir pavedimo sutartis, kurios, prasidėjus nemokumo procedūrai, automatiškai pasibaigia⁴⁴ (šis reglamentavimo ypatumas teisės doktrinoje vertinamas kritiškai, nes norima gaivinti įmonė yra priversta iš naujo derėtis dėl tam tikrų sutarčių sudarymo ir jai gali tiesiog nepavykti susitarti dėl tokių pat palankių sąlygų, dėl kokių buvo susitarta anksčiau⁴⁵). Gaivinamos įmonės kaip nuomininkės arba lizingo gavėjos (teisės doktrinoje teigiama – ir kaip licenciatės⁴⁶) sudarytos sutartys, pateikus pareiškimą dėl nemokumo procedūros pradėjimo, priešingos sutarties šalies nebegali būti vienašališkai nutrauktos remiantis tuo, kad pablogėjo gaivinamos įmonės finansinė padėtis ar kad iki pareiškimo pradėti nemokumo procedūrą pateikimo buvo pradėsti kokie nors mokėjimai⁴⁷. Šios sutartys dėl minėtų piniginių pažeidimų, vadovaujantis bendrosiomis sutarčių teisės nuostatomis, gali būti nutrauktos tik tuo atveju, kai tokie pažeidimai padaromi nemokumo procedūros metu⁴⁸. Pažymėtina, kad dėl bet kokių kitų gaivinamos įmonės anksčiau sudarytų ir neįvykdytų sutarčių (ar kitokio nei minėto pobūdžio pažeidimų) panašių ribojimų įstatyme nėra įtvirtinta. Taigi nemokumo procedūra iš esmės nedaro įtakos kitokių sutarčių nutraukimo galimybėms (t. y. tokios sutartys gali būti nutrauktos, remiantis bendrosiomis sutarčių teisės nuostatomis ir dėl bet kokių iki pareiškimo dėl nemokumo procedūros pradėjimo pateikimo atliktų pažeidimų⁴⁹) bei neriboja lizingo ar nuomos sutarčių nutraukimo galimybės kitais nei minėtais pagrindais. Tačiau šalis visais atvejais neturi teisės apriboti administratoriaus (įmonės valdymo organų, kai gaivinamos įmonės valdymas nėra perimtas) teisės nuspręsti, ar tęsti konkrečias gaivinamos įmonės anksčiau sudarytas, bet abiejų šalių dar neįvykdytas sutartis, nes šios teisės įgyvendinimo apribojimas yra besąlygiškai draudžiamas, t. y. bet koks minėtos teisės įgyvendinimą apribojantis susitarimas

⁴⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2009 m. kovo 3 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Eurazijos Logistikā“ v. UAB „Daisotra“, Nr. 3K-3-91/2009, kat. 126.1, 126.5.

⁴¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. lapkričio 4 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Swedbank lizingas“ v. UAB „Naujasis uostas“, Nr. 3K-3-628/2013, kat. 50.10, 127.9.

⁴² Panevėžio miesto apylinkės teismas. 2014 m. spalio 8 d. nutartis civilinėje byloje RUAB „Veeko“ v. UAB „Swedbank lizingas“, Nr. 2-6527-488/2014, kat. 128.11.

⁴³ Nepaisant to, kad *ipso facto* nuostatų draudimas tiesiogiai nėra įtvirtintas (įstatymo nuostata, tiesiogiai draudžianti tokias sutarties sąlygas, buvo pašalinta iš įstatymo projekto), šiuo metu iš esmės tokius pat padarinius nulemia įstatyme numatytas draudimas apriboti administratoriaus (įmonės valdymo organų, kai gaivinamos įmonės valdymas nėra perimtas) teisę nuspręsti, ar tęsti konkrečias gaivinamos įmonės anksčiau sudarytas, bet abiejų sutarties šalių dar neįvykdytas sutartis. Taigi galima teigti, kad Vokietijoje *ipso facto* nuostatų draudimas yra įtvirtintas netiesiogiai.

⁴⁴ Insolvenzordnung [interaktyvus. Žiūrėta 2015 m. vasario 22 d.], 115–117 str., 279 str. Prieiga per internetą: <<http://www.gesetze-im-internet.de/ins0/index.html>>; BRAUN, E., et al. *Commentary on the German Insolvency Code*. Düsseldorf: IDW-Verlag, 2006, p. 245–249.

⁴⁵ BORK, R. *Rescuing Companies* <...>, p. 186.

⁴⁶ MCGUIRE, M., et al. *IP Licensing and Insolvency. Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht*, 2014, vol. 116, no. 10, p. 932.

⁴⁷ Insolvenzordnung <...>, 108 str., 112 str., 279 str.

⁴⁸ BORK, R. *Rescuing Companies* <...>, p. 185.

⁴⁹ BRAUN, E. *Commentary* <...>, p. 250.

laikomas negaliojančiu⁵⁰. Pabrėžtina, kad šiam ribojimui ilgą laiką trūko aiškumo, nebuvo net aišku, ar jis draudžia sutartyje numatyti *ipso facto* nuostatas. Pavyzdžiui, kai kurių teisės doktrinos atstovų nuomone, minėtą ribojimą pažeistų nuostatos, kurios numatytų, kad prasidėjus nemokumo procedūrai atitinkamos sutartys pasibaigs ar galės būti vienašališkai kitos sutarties šalies nutrauktos⁵¹. Tačiau kitų teisės doktrinos atstovų nuomonė buvo priešinga ir ji kurį laiką net vyravo⁵². Šiai nuostatai aiškumo ilgą laiką nesuteikė ir teismų praktika, kuri nebuvo vienoda. Pavyzdžiui, pagal teismų praktiką net įmonės nemokumo procedūros pradžia galėjo nulemti sutarties pabaigą. Situacija iš dalies pasikeitė tik pastaraisiais metais, kai Vokietijos Aukščiausiasis Teismas keliose nagrinėtose bylose pasisakė, jog *ipso facto* nuostatos negalioja, jeigu jų taikymas susietas su nemokumo procedūros pradžia ar pareiškimo dėl šios procedūros pradėjimo padavimu⁵³ (sutartį nutraukti dėl kokių nors kitų priežasčių, laikantis sutarčių teisės nuostatų, nėra draudžiama⁵⁴). Nepaisant to, teisės doktrinoje ir toliau pasitaiko nuomonių, kad minėtas teismo išaiškinimas negali būti taikomas apskritai visoms abiejų sutarties šalių dar neįvykdytoms sutartims, nes tai pažeistų sutarčių laisvės principą⁵⁵. Taigi iki šiol nėra visiškai aiški *ipso facto* nuostatų draudimo apimtis Vokietijoje, nes nei teisės doktrinoje, nei teismų praktikoje nėra pateikta išsamių minėtos teisės normos, kuri gali būti taikoma kaip *ipso facto* nuostatų draudimas, taikymo gairių⁵⁶.

2.4. Prancūzijoje galiojančio reglamentavimo apžvalga

Prancūzijoje tiesiogiai įtvirtintas bendras *ipso facto* nuostatų draudimas. Tai sutarčių laisvės principo išimtis, kurią pateisina siekis apsaugoti silpnesniąją sutarties šalį nuo galimo kitos sutarties šalies spaudimo⁵⁷. Sutartys Prancūzijoje negali būti nutrauktos vien dėl to, kad kitai sutarties šaliai buvo pradėta teisminė gaivinimo procedūra⁵⁸. Draudžiama ir bet kokia kita sutarties nuostata, kuri, įmonei pradėjus gaivinimo procedūrą, tiesiogiai ar netiesiogiai nulemtų iš esmės tokius pat padarinius⁵⁹. Teismų praktika išplėtė minėtos taisyklės taikymą ir tais atvejais, kai atitinkama procedūra dar nėra pradėta, bet įmonė jau nepajėgi vykdyti savo piniginių įsipareigojimų⁶⁰. Bet kokios šalių sudarytų sutarčių nuostatos, kurios paspartina prievolių vykdymą, kai pradedama atitinkama gaivinimo procedūra, taip pat yra *ab initio* negaliojančios⁶¹. Iki gaivinimo procedūros pradžios gaivinamos įmonės

⁵⁰ Insolvenzordnung <...>, 119 str., 279 str.; BLECH, U. Germany. Iš *The International Comparative Legal Guide to: Corporate Recovery & Insolvency*. PATERSON, S., et al. London: Global Legal Group, 2012, p. 120.

⁵¹ BORK, R. *Rescuing Companies* <...>, p. 186.

⁵² KIRCHHOF, H., et al. *Münchener Kommentar zur Insolvenzordnung* [interaktyvus]. München: Verlag C.H. Beck, 2013 [žiūrėta 2015 m. vasario 22 d.], p. 27. Prieiga per internetą: <<https://beck-online.beck.de/Default.aspx?vpath=bib-data/komm/MuekoInsO/cont/MuekoInsO.htm>>; PAULUS, C. G.; BERBERICH, M. National Report for Germany. Iš *Treatment of Contracts in Insolvency*. Faber, D., et al. Oxford: Oxford University Press, 2013, p. 237.

⁵³ Landgericht Rostock. 2007 m. rugsėjo 26 d. sprendimas byloje 4 O 235/07; Bundesgerichtshof. 2005 m. lapkričio 17 d. sprendimas byloje IX ZR 162/04; Bundesgerichtshof. 2012 m. lapkričio 15 d. sprendimas byloje IX ZR 169/11; Bundesgerichtshof. 2013 m. spalio 22 d. sprendimas byloje II ZR 394/12; ROBERT-TISSOT, F. The Effects <...>, p. 241–242.

⁵⁴ GEHRLEIN, M. Die Rechtsprechung des BGH zu gegenseitigen Verträgen in der Insolvenz. *Neue Zeitschrift für Insolvenz- und Sanierungsrecht*, 2015, vol. 68, no. 4, p. 107.

⁵⁵ KIRCHHOF, H., et al. <...>, p. 40.

⁵⁶ PAULUS, C. G.; BERBERICH, M. National Report <...>, p. 236–238.

⁵⁷ CARON, C. La clause résolutoire en droit français. *Études juridiques*, 2000, no. 7, p. 87–88.

⁵⁸ Code de commerce [interaktyvus. Žiūrėta 2015 m. vasario 22 d.], L622-13 str. 1 d., L631-14 str. Prieiga per internetą: <<http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000005634379>>.

⁵⁹ Cour de cassation. 2014 m. sausio 14 d. sprendimas byloje la société Le Brabant v. la société Aviva assurances, 12-22.909.

⁶⁰ Cour de cassation, 1993 m. kovo 2 d. sprendimas byloje société Berta v. société Vag France, 90-21.849.

⁶¹ Code de commerce <...>, L622-29 str., L631-14 str.

padaryti pažeidimai (tai gali būti ir nepiniginio pobūdžio pažeidimai⁶²) negali būti pagrindas anksčiau sudarytai ir neįvykdytai sutarčiai nutraukti (be administratoriaus sutikimo gaivinimo procedūros metu sutartis gali būti nutraukta tik dėl gaivinimo procedūros metu padarytų pažeidimų)⁶³. Taigi su laikiniais sunkumais susidūrusiai įmonei yra sudarytos visos sąlygos reikalauti, kad kita sutarties šalis gaivinimo procedūros metu toliau vykdytų prisiimtus, bet dar neįvykdytus įsipareigojimus⁶⁴. Pažymėtina, jog prieš pareikalaujant, kad kita sandorio šalis gaivinimo procedūros metu įvykdytų prisiimtus įsipareigojimus, kylančius iš dar neįvykdytos sutarties, visais atvejais turi būti užtikrinta, jog gaivinama įmonė turės reikiamų lėšų savo priešpriešiniams įsipareigojimams įvykdyti⁶⁵ (bet tik tiems įsipareigojimams, kurių atsiradimas gaivinimo procedūros metu, t. y. iki gaivinimo procedūros pradžios gaivinamos įmonės padaryti pažeidimai neturi būti pašalinti⁶⁶).

3. Įmonių gaivinimo teisminių procedūrų įtakos sutartiniams santykiams tiriamose jurisdikcijose vertinimas

Apžvelgus Lietuvoje ir kitose tiriamose jurisdikcijose galiojantį reglamentavimą, kiek tai susiję su sutarčių išsaugojimu įmonių gaivinimo teisminių procedūrų metu, šioje straipsnio dalyje vertinamas tokio reglamentavimo tinkamumas, ar atitinkamose valstybėse sudaromos reikiamos sąlygos išsaugoti perspektyvias, bet su laikiniais sunkumais susidūrusias įmones.

Net 3 iš 4 tiriamų jurisdikcijų (t. y. Didžiojoje Britanijoje, Vokietijoje, Prancūzijoje) vienokia ar kitokia forma įmonių gaivinimo teisminių procedūrų metu suvaržomos šalių teisės nutraukti tam tikras su gaivinama įmone sudarytas ir dar neįvykdytas sutartis. Tik Lietuvoje tokie ribojimai apskritai nėra įtvirtinti. Dėl to Lietuvoje sutartinių santykių stabilumas gaivinimo procedūros metu gali išimtinai priklausyti nuo pavienių asmenų valios, noro ar nenoro prisidėti prie su laikiniais sunkumais susidūrusios įmonės gaivinimo⁶⁷. Toks reglamentavimas tobulintinas, nes visų pirma nėra suderinamas su įmonių gaivinimo instituto paskirtimi (pavienių kreditorių teisėms teikiant prioritetą, neatsižvelgiama į visų kitų įmonės gaivinimu suinteresuotų asmenų teisėtus interesus), be to, nesudaro tinkamų sąlygų perspektyvioms įmonėms gaivinti (labai sumažėja sėkmingo įmonės gaivinimo tikimybė, kai su sunkumais susidūrusiai įmonei net nėra sudaryta sąlygų išsaugoti tolesnei veiklai reikalingą turtą, be kurio įmonės gaivinimas gali būti objektyviai neįmanomas ar kur kas sunkesnis).

Didžiojoje Britanijoje galiojantis reglamentavimas taip pat ydingas, nes remiantis juo ne visada gali būti užtikrintas visų gaivinamos įmonės veiklai bei sėkmingai įmonę gaivinti svarbių sutarčių išsaugojimas. Nors Didžiojoje Britanijoje, skirtingai nei Lietuvoje, gaivinama įmonė gali išsaugoti tretiesiems asmenims nuosavybės teise priklausantį, gaivinamos įmonės atitinkamų sutarčių pagrindu valdomą ir tolesnei jos veiklai būtiną turtą, bet pati gaivinimo procedūra kartais gali nulemti kitų svarbių sutartinių santykių pabaigą, nes atitinkami suvaržymai šios procedūros metu yra taikomi ne visiems sutartiniams santykiams (pavyzdžiui, įtvirtinti draudimai negali padėti išsaugoti licencinių, prekių tiekimo, paslaugų teikimo sutarčių ir pan.). Kai įstatyme ar sutartyje nėra įtvirtintos atitinkamos

⁶² Cour de cassation, 2014 m. lapkričio 25 d. sprendimas byloje *la société Trébisol Sud-Ouest v. la société Vilmor ENR*, 13-23.062.

⁶³ Code de commerce <...>, L622-13 str. 1 d., L622-14 str., L631-14 str.

⁶⁴ TETLEY, A.; BAYLE, M. *Insolvency Law in France*. Iš *World Insolvency Systems: a Comparative Study*. FON-SECA LOBO, O. E., et. al., Toronto: Sweet & Maxwell, 2009, p. 243.

⁶⁵ OMAR, P. J. *Disclaiming Onerous Property in Insolvency: A Comparative Study*. *International Insolvency Review*, 2010, vol. 19, no. 1, p. 51–54; Code de commerce <...>, L622-13 str. 2 d., L631-14 str.

⁶⁶ CUNIBERTI, G.; RUEDA, I. *National Report for France*. Iš *Treatment of Contracts in Insolvency*. Faber, D., et al. Oxford: Oxford University Press, 2013, p. 181.

⁶⁷ Kaip sutartyje numatytos teisės gali suvaržyti įmonės gaivinimo galimybes, išsamiau žr. CONTINO, R. M. *Can Lease Contracts Block Your Reorganization?* *Journal of Corporate Accounting & Finance*, 2007, vol. 18, no. 2, p. 25–28.

pareigos, viena sutarties šalis, net ir esant išskirtinėms aplinkybėms, negali būti kitos sutarties šalies priversta toliau su ja palaikyti tam tikrus teisinius santykius, nors tai ir būtų būtina tolesnei su laikiniais sunkumais susidūrusios įmonės veiklai užtikrinti. Su sunkumais susidūrusios įmonės kontrahentai gali pasitraukti net ir tais atvejais, kai nuo jų pagalbos iš esmės priklauso tolesnis kitos įmonės likimas. Taigi procedūra, kurios sėkmė labai priklauso nuo sutartinių santykių stabilumo, dėl *ipso facto* nuostatų taikymo gali pati tapti viena iš tokių santykių nestabilumo priežasčių⁶⁸. Atsižvelgus į visa tai, nenuostabu, kad Didžiojoje Britanijoje vis dažniau pritariama galiojančio reglamentavimo reformai, numatant *ipso facto* nuostatų draudimą⁶⁹, manoma, kad tai gali pagelbėti įmonėms įveikti užklupusius sunkumus⁷⁰.

Ipsa facto nuostatų draudimas įtvirtintas tik 2 iš 4 tiriamų jurisdikcijų, t. y. Vokietijoje (netiesiogiai) ir Prancūzijoje. Paties šio draudimo svarba, kaip jau minėta pirmoje šio straipsnio dalyje, sėkmingai gaivinti įmonę didžiulė, bet, norint sudaryti palankias sąlygas gaivinti perspektyvias įmones, reikėtų atkreipti dėmesį dar į tai, kad kuo platesnė šio draudimo apimtis, tuo didesnė sėkmingo įmonės gaivinimo tikimybė⁷¹. Vien draudimo nutraukti anksčiau sudarytą ir neįvykdytą sutartį tik tuo pagrindu, kad kitai sutarties šaliai siekiama inicijuoti gaivinimo procedūrą ar tokia procedūra jai buvo pradėta, ne visada pakanka sutartinių santykių stabilumui gaivinimo procedūros metu užtikrinti. *Ipsa facto* nuostatų draudimo apimtis turėtų būti kur kas platesnė (visa apimanti), kad būtų išvengta situacijų, kai dirbtinai prisidengiant tam tikromis kitomis aplinkybėmis iš tikrųjų būtų siekiama nutraukti su gaivinama įmone sudarytas sutartis vien dėl pasikeitusio įmonės statuso, bandymo gaivinti įmonę. Kadangi tiek Vokietijoje, tiek Prancūzijoje galiojantis *ipso facto* nuostatų draudimo reglamentavimas nėra detalus⁷², šio draudimo efektyvumas priklauso nuo teismų praktikos, nuo to, ar teismai bus linkę lanksčiai interpretuoti šį draudimą, norint išvengti minėtų situacijų.

Pažymėtina, kad neužtenka įtvirtinti bendro pobūdžio *ipso facto* nuostatų draudimo, norint išsaugoti sutartis įmonių gaivinimo teisinių procedūrų metu. Prieš kreipiantis dėl atitinkamos gaivinimo procedūros inicijavimo, įmonė dažnai jau būna pradėsi mokėjimus ar dėl sudėtingos savo finansinės padėties padariusi kitokio pobūdžio sutartinių išpareigojimų pažeidimų. Suteikiant iš esmės nevaržomą teisę nutraukti sutartį dėl iki gaivinimo procedūros pradžios padarytų pažeidimų (kaip yra Vokietijoje), *ipso facto* nuostatų draudimo reikšmė sumažėja, tampa lengviau apeinama, labiau iliuzinė nei reali⁷³. Dėl to manytina, kad, sprendžiant sutarties išsaugojimo klausimą, į gaivintą įmonę iki gaivinimo procedūros pradžios padarytus pažeidimus paprastai neturėtų būti atsižvelgiama (išskyrus tuos atvejus, kai pažeidimų pobūdis ar kitos su pažeidimu susijusios aplinkybės pateisina sutartinių santykių pabaigą). Tokie pažeidimai turėtų būti vertinami tik nustatant kreditorių reikalavimų dydį,

⁶⁸ PATERSON, S.; PRATTENT, E. Insolvency Law and Contract: Policy and Practice in the US and UK. Iš *The International Comparative Legal Guide to: Corporate Recovery & Insolvency*. PATERSON, S., et al. London: Global Legal Group, 2012, p. 3.

⁶⁹ GOODE, R. *Principles* <...>, p. 222.

⁷⁰ PAYNE, J. Debt Restructuring in English Law: Lessons from the United States and the Need for Reform. *Law Quarterly Review*, 2014, vol. 130, p. 303–304; The Association of Business Recovery Professionals. *Encouraging Company Rescue: Response to the Consultation Paper Issued by The Insolvency Service* [interaktyvus]. London: The Association of Business Recovery Professionals, 2009 [žiūrėta 2015 m. vasario 22 d.], p. 9–10. Prieiga per internetą: <https://www.r3.org.uk/media/documents/publications/professional/Company_Rescue_R3_response.pdf>.

⁷¹ International Monetary Fund. *Orderly & Effective Insolvency Procedures*. Washington: International Monetary Fund, 1999, p. 71–72.

⁷² Skirtingai nei, pavyzdžiui, Jungtinėse Amerikos Valstijose (žr. Bankruptcy Code [interaktyvus]. Žiūrėta 2015 m. vasario 22 d.), 363 str. (l) d., 365 str. (e) d. 1 p., 541 str. (c) d. 1 p. Prieiga per internetą: <http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/USCODE-2011-title11/pdf/US_CODE-2011-title11.pdf>.

⁷³ AZAR, Z. R. Bankruptcy Policy: a Review and Critique of Bankruptcy Statutes and Practices in Fifty Countries Worldwide. *Cardozo Journal of International & Comparative Law*, 2008, vol. 16, p. 338–339.

pavyzdžiui, kaip yra Prancūzijoje⁷⁴. Tai, kad įmonė susidūrė su laikiniais sunkumais (ar tapo nemoki) ir dėl to galimai buvo priversta pažeisti prisiimtus sutartinius įsipareigojimus, *per se* nereiškia, kad tokia įmonė gaivinimo procedūros metu ar ateityje nebus pajėgi toliau tinkamai vykdyti sudarytų sutarčių, dalis šių sutarčių gali būti net būtinos tolesnei įmonės veiklai⁷⁵.

Norint sudaryti palankias sąlygas išsaugoti perspektyvias įmones, įmonių gaivinimo teisminių procedūrų metu turėtų būti apribota visų gaivinamos įmonės anksčiau sudarytų ir dar neįvykdytų, bet įmonei gaivinti svarbių sutarčių nutraukimo galimybė (gaivinimo procedūros metu turėtų būti išsaugotos esminės gaivinamos įmonės sudarytos sutartys, t. y. suvaržyta gaivinamai įmonei perduoto naudotis, bet nuosavybės teisėn neperleisto turto arba suteiktų teisių atėmimo galimybė ir pan.). Kita vertus, įmonių gaivinimo teisinis reglamentavimas, sudarydamas kuo palankesnes sąlygas perspektyvioms įmonėms gaivinti, turėtų užtikrinti ir tinkamą gaivinamos įmonės kontrahentų teisėtų interesų apsaugą (t. y. tinkamą skirtingų interesų pusiausvyrą). Gaivinamos įmonės kontrahentai, negalėdami nutraukti anksčiau su tokia įmone sudarytų sutarčių, susiduria su neatsiskaitymo rizika, kuri nėra įprasta, bet kur kas didesnė, ir į kurią galimai nebuvo tinkamai atsižvelgta sudarant sutartis bei nustatant tarpusavio teises ir pareigas (pavyzdžiui, atsiskaitymo tvarką, terminus ir pan.)⁷⁶. Dėl šios priežasties, suvaržant gaivinamos įmonės kontrahentų teises, visada turėtų būti užtikrinta tokių asmenų teisėtų interesų apsauga, kad nesėkmingo įmonės gaivinimo atveju jie neatsidurtų blogesnėje padėtyje nei ta, kurioje būtų buvę, jei sutartiniai santykiai būtų tiesiog nutraukti ir įmonė būtų priverstinai likviduota.

Neigiami padariniai dėl sutartinių santykių tęstinumo, atitinkamai sutarties šaliai dėl to neišreikškus valios (t. y. kai ji nedaro įtakos priimant sprendimą dėl tolesnio bendradarbiavimo su gaivinama įmone), gali būti kompensuoti (tokiu būdu užtikrinant skirtingų interesų pusiausvyrą), jeigu asmenys, kurie priversti vykdyti iki gaivinimo procedūros pradžios prisiimtus neįvykdytus įsipareigojimus, nepatirs su tuo susijusių jokių papildomų nuostolių ar šie nuostoliai jiems bus atlyginti⁷⁷. Turėtų būti garantuojama, kad už gaivinimo procedūros metu gaivinamai įmonei suteiktas paslaugas, parduotas prekes arba atliktus darbus bus tinkamai atsiskaityta net ir jei įmonės gaivinimas nebuvo sėkmingas. Tą iš dalies padeda užtikrinti prioritetinio statuso naujiems kreditorių reikalavimams, kurių atsirado gaivinimo procedūros metu dėl anksčiau prisiimtų įsipareigojimų vykdymo, suteikimas. Pavyzdžiui, Didžiojoje Britanijoje (administravimo procedūra)⁷⁸, Vokietijoje⁷⁹ ir Prancūzijoje⁸⁰ naujiems kreditorių reikalavimams pripažįstamas administravimo išlaidų statusas.

Tačiau toks statusas suteikia prioritetą tik daliai gaivinamos įmonės kreditorių (iš esmės tik daiktinėmis teisėmis neapsaugotų kreditorių reikalavimų⁸¹, kurie atsirado iki gaivinimo procedūros pra-

⁷⁴ Code de commerce <...>, L622-13 str. 1 d., L622-14 str., L631-14 str.

⁷⁵ WEE, M. S. Insolvency and the Survival of Contracts. *Journal of Business Law*, 2005, July, p. 499–500.

⁷⁶ WESTBROOK, J. L. *A Global View* <...>, p. 97.

⁷⁷ UNCITRAL. *Legislative* <...>, p. 123.

⁷⁸ Insolvency Rules 1986 [interaktyvus. Žiūrėta 2015 m. vasario 22 d.], 2.67 p. Prieiga per internetą: <<http://www.legislation.gov.uk/ukxi/1986/1925/contents/made>>; Insolvency Act 1986 <...>, Schedule B1 – 99 str. 4 d.; Court of Appeal (Civil Division). 2014 m. vasario 24 d. sprendimas byloje *Pillar Denton Limited, Highcross (No.1) Limited, Highcross (No.2) Limited, CSC (Eldon Square) Limited, CSC Lakeside Limited, Ravenscroft Properties Limited v Michael John Andrew Jervis, Stuart David Maddison, Game Retail Limited*, 3 W.L.R. 901; GOODE, R. *Principles* <...>, p. 463.

⁷⁹ Insolvenzordnung <...>, 55 str. 1 d. 2 p., 265 str., 279 str.

⁸⁰ Code de commerce <...>, L622-17 str., L631-14 str. 1 d., L641-13 str.

⁸¹ Su tam tikromis išimtimis: Prancūzijoje naujiems kreditorių reikalavimams prioritetinis statusas taip pat yra pripažįstamas ir kreditoriams, kurių reikalavimai užtikrinti gaivinamos įmonės kilnojamuoju turtu (su išimtis) (žr. DUPOUX, C.; NERGUARARIAN, C. *National Report for France. Iš Commencement of Insolvency Proceedings*. FABER, D., et al., Oxford: Oxford University Press, 2012, p. 302–303), o Didžiojoje Britanijoje (administravimo procedūra) – universalaus įkeitimo teisės turėtojų atžvilgiu (žr.: SEGAL, N. *The Effect of Reorganization Proceedings on Security Interests: the Position Under English and U.S. Law. Brooklyn Journal of International Law*, 2007, vol. 32, no. 3, p. 966–967).

džios⁸²) ir negali garantuoti, jog nauji kreditorių reikalavimai nesėkmingo įmonės gaivinimo atveju tikrai bus visiškai patenkinti⁸³. Jeigu visas ar didžioji dalis bandytos gaivinti įmonės turto yra suvaržyta, iš minėto prioritetinio statuso nėra daug naudos ir naujų kreditorių reikalavimų patenkinimo tikimybė, nepavykus įmonės gaivinti, nėra didelė⁸⁴. Dėl to, norint sudaryti palankias sąlygas perspektyvioms įmonėms gaivinti, išskirtinėmis aplinkybėmis gali būti būtina (kartu ir pateisinama) naujiems kreditorių reikalavimams suteikti ne tik administravimo išlaidų, bet ir aukščiausio lygmens prioritetinį statusą (angl. *Super-Priority Status*). Tokio prioritetinio statuso suteikimas, žinoma, neturėtų paneigti daiktinėmis teisėmis apsaugotų kreditorių privilegijuoto statuso. Turėtų būti garantuota tinkama šių privilegijuotų kreditorių teisių apsauga, nes priešingu atveju – gaivinimo procedūros metu nebūtų užtikrinta skirtingų interesų pusiausvyra ir būtų paneigta užtikrinimo priemonių svarba. O visa tai gali neigiamai paveikti kredito rinkas ir šių rinkos dalyvių elgesį (pavyzdžiui, dėl to gali padidėti skolinimosi išlaidos, sumažėti įmonių galimybės savo veiklą finansuoti išoriniais ištekliais ir pan.).

Pabrėžtina, kad gaivinimo procedūros metu, prieš pareikalaujant, jog gaivinamos įmonės kontrahentas įvykdytų įsipareigojimus, gaivinamos įmonės valdymo organai ar paskirtas administratorius (nesvarbu, kad ir koks statusas būtų suteikiamas naujiems kreditorių reikalavimams) turėtų tinkamai įvertinti, ar pati gaivinama įmonė bus pajėgi įvykdyti savo priešpriešinius įsipareigojimus, ar tikrai pakaks gaivinamos įmonės turto naujiems kreditorių reikalavimams patenkinti. Tokiu būdu būtų užtikrinta tinkama gaivinamos įmonės kontrahentų teisių apsauga. Pavyzdžiui, tiek Vokietijoje⁸⁵, tiek Prancūzijoje⁸⁶ yra įtvirtinta atsakingų asmenų pareiga užtikrinti gaivinamos įmonės įsipareigojimų kitai sutarties šaliai įvykdymą, kiek tai susiję su naujais gaivinimo procedūros metu atsiradusiais reikalavimais. Bet kokiu atveju iki gaivinimo procedūros pradžios prisiimtų įsipareigojimų vykdymas turėtų būti tęsiamas tik jeigu tai sukurs papildomą vertę. Be to, visada turėtų būti garantuota adekvati kreditorių, kurių atžvilgiu naujiems kreditorių reikalavimams bus suteiktas prioritetas (t. y. subordinuotų kreditorių), interesų apsauga, kad šių kreditorių galimi patirti nuostoliai netaptų neproporcingi siekiamiems tikslams.

Išvados

1. Dėl *ipso facto* nuostatų ir jų įgyvendinimo gali nukentėti tiek pačios gaivinamos įmonės, tiek įmonės gaivinimu suinteresuotų asmenų interesai, nes šios nuostatos kartais gali būti kliūtis net ir perspektyvioms įmonėms gaivinti. Siekiant viso to išvengti ir norint sudaryti palankesnes sąlygas išsaugoti perspektyvias, tačiau su laikiniais sunkumais susidūrusias įmones, įmonių gaivinimo teismines procedūras reglamentuojančiuose teisės aktuose turėtų būti numatytas *ipso facto* nuostatų draudimas.

⁸² PATERSON, S.; VICKERS, T. England & Wales. Iš *The International Comparative Legal Guide to: Corporate Recovery & Insolvency*. Iš PATERSON, Sarah, et al., London: Ashford Colour Press Ltd., 2012, p. 97–98; ALETH, F.; HARLFINGER, W. Germany. Iš *Restructuring & Insolvency in 53 Jurisdictions Worldwide 2012*. LEONARD, Bruce, et al., London: Encompass Print Solutions, 2011, p. 198; RINGEVAL, E.; MASON, A.; MORELLI, N. France. Iš *Restructuring & Insolvency in 52 Jurisdictions Worldwide 2013*. LEONARD, Bruce, et al. London: Encompass Print Solutions, 2012, p. 177; RADZIHOVSKY, E.; KOLESNIKOVAS, G.; KOZUBOVKSA, B. Lithuania. Iš *Restructuring & Insolvency in 53 Jurisdictions Worldwide 2012*. LEONARD, Bruce, et al., London: Encompass Print Solutions, 2011, p. 281.

⁸³ UNCITRAL *Legislative <...>*, p. 128.

⁸⁴ Iš minėto prioritetinio statuso kreditoriams, įmonės gaivinimo procedūros metu vykdžiusiems anksčiau prisiimtus įsipareigojimus, taip pat nėra daug naudos ir tais atvejais, kai gaivinamos įmonės turto nepakanka pirmesne eile nei šių kreditorių tenkinamiems reikalavimams padengti. Pažymėtina, kad kreditorių reikalavimų priverstinio įmonės likvidavimo atveju tenkinimo eiliškumo reglamentavimas skirtingose valstybėse gerokai skiriasi (išsamiau žr.: WOOD, P. R. *The Bankruptcy Ladder of Priorities*. *Business Law International*, 2013, vol. 14, no. 3, p. 209–243).

⁸⁵ *Insolvenzordnung <...>*, 61 str., 279 str.

⁸⁶ *Code de commerce <...>*, L622-13 str. 2 d., L631-14 str.

2. Sėkmingai gaivinti įmonės didelę svarbą turi sutarčių išsaugojimas. Vis dėlto daugelyje darbe tiriamų valstybių (Didžiojoje Britanijoje, Lietuvoje ir Vokietijoje) galiojantis reglamentavimas nesudaro tinkamų sąlygų sutartims išsaugoti ir dėl to yra tobulintinas. Tik Prancūzijoje galiojantis reglamentavimas vertintinas teigiamai, nes šioje valstybėje: (a) įtvirtintas bendras *ipso facto* nuostatų draudimas; (b) šis draudimas taikomas visiems sutartiniais santykiams; (c) sprendžiant sutarties išsaugojimo klausimą nėra atsižvelgiama į iki gaivinimo procedūros pradžios padarytus sutartinių įsipareigojimų pažeidimus.
3. Įtvirtinus *ipso facto* nuostatų draudimą, būtina taip pat numatyti adekvačią kontrahentų, kurie bus priversti gaivinimo procedūros metu toliau vykdyti iki gaivinimo procedūros pradžios prisiimtus įsipareigojimus, teisėtų interesų apsaugą. Gaivinamos įmonės kontrahentai dėl sutarties išsaugojimo neturėtų patirti nuostolių, t. y. už gaivinimo procedūros metu gaivinamai įmonei suteiktas paslaugas, parduotas prekes ir atliktus darbus turėtų būti tinkamai atsiskaityta net ir nesėkmingo įmonės gaivinimo atveju, nes tik taip būtų užtikrinta skirtingų interesų pusiausvyra.

LITERATŪRA

Norminiai teisės aktai

1. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, nr. 74-2262.
2. Insolvency Act 1986 [interaktyvus. Žiūrėta 2015 m. vasario 22 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1986/45/contents>>.
3. Insolvency Rules 1986 [interaktyvus. Žiūrėta 2015 m. vasario 22 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.legislation.gov.uk/uksi/1986/1925/contents/made>>.
4. Insolvenzordnung [interaktyvus. Žiūrėta 2015 m. vasario 22 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.gesetze-im-internet.de/inso/index.html>>.
5. Code de commerce [interaktyvus. Žiūrėta 2015 m. vasario 22 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000005634379>>.
6. Bankruptcy Code [interaktyvus. Žiūrėta 2015 m. vasario 22 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/USCODE-2011-title11/pdf/US_CODE-2011-title11.pdf>.

Specialioji literatūra

7. ALETH, F.; HARLFINGER, W. *Germany*. Iš *Restructuring & Insolvency in 53 Jurisdictions Worldwide 2012*. LEONARD, Bruce, et al., London: Encompass Print Solutions, 2011, p. 190–203.
8. AZAR, Z. R. Bankruptcy Policy: a Review and Critique of Bankruptcy Statutes and Practices in Fifty Countries Worldwide. *Cardozo Journal of International & Comparative Law*, 2008, vol. 16, p. 282–378.
9. BORK, R. *Rescuing Companies in England and Germany*. Oxford: Oxford University Press, 2012.
10. BLECH, U. Germany. Iš *The International Comparative Legal Guide to: Corporate Recovery & Insolvency*. PATERSON, S., et al. London: Global Legal Group, 2012, p. 116–122.
11. BRAUN, E., et al. *Commentary on the German Insolvency Code*. Düsseldorf: IDW-Verlag, 2006.
12. CARON, C. La clause résolutoire en droit français. *Etudes juridiques*, 2000, no. 7, p. 68–89.
13. COLES-BJERRE, A. Ipso Facto: The Pattern of Assumable Contracts in Bankruptcy. *New Mexico Law Review*, 2010, vol. 40, p. 77–122.
14. COLLETT, Joanne. Ipso Facto Clauses and the Anti-deprivation Principle. *Corporate Rescue and Insolvency*, 2010, October, p. 196–199.
15. CONTINO, R. M. Can Lease Contracts Block Your Reorganization? *Journal of Corporate Accounting & Finance*, 2007, vol. 18, no. 2, p. 25–31.
16. COOKE, C.; ANDERSON, H.; GULLIFER, L. National Report for England. Iš *Treatment of Contracts in Insolvency*. Faber, D., et al. Oxford: Oxford University Press, 2013, p. 135–174.
17. CUNIBERTI, Gilles; RUEDA, Isabelle. National Report for France. Iš *Treatment of Contracts in Insolvency*. Faber, D., et al. Oxford: Oxford University Press, 2013, p. 175–197.

18. DUPOUX, C.; NERGUARARIAN, C. National Report for France. In *Commencement of Insolvency Proceedings*. FABER, D., et al. Oxford: Oxford University Press, 2012, p. 284–312.
19. FRIED, J. M. Executory Contracts and Performance Decisions. *Duke Law Journal*, 1996, vol. 46, p. 517–574.
20. GARNER, B. A., et al. *Black's Law Dictionary*. United States of America: West Group, 1999.
21. GEHRLEIN, M. Die Rechtsprechung des BGH zu gegenseitigen Verträgen in der Insolvenz. *Neue Zeitschrift für Insolvenz- und Sanierungsrecht*, 2015, vol. 68, no. 4, p. 97–107.
22. GOODE, R. *Principles of Corporate Insolvency Law*. London: Sweet & Maxwell, 2011.
23. International Monetary Fund. *Orderly & Effective Insolvency Procedures*. Washington: International Monetary Fund, 1999.
24. KIRCHHOF, H., et al. *Münchener Kommentar zur Insolvenzordnung* [interaktyvus]. München: Verlag C.H. Beck, 2013 [žiūrėta 2015 m. vasario 22 d.]. Prieiga per internetą: <<https://beck-online.beck.de/Default.aspx?vpath=bibdata/komm/MuekoInsO/cont/MuekoInsO.htm>>.
25. KULKARNI, N. A Statutory Basis for the Anti-Deprivation Rule? *International Insolvency Review*, 2014, vol. 23, no. 2, p. 73–100.
26. MCGUIRE, M., et al. IP Licensing and Insolvency. *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht*, 2014, vol. 116, no. 10, p. 928–938.
27. MILMAN, D. Administration: an Evolving Regime for Distressed Companies. *Company Law Newsletter*, 2014, vol. 351, p. 1–5.
28. MILMAN, D. Moratoria on Enforcement Rights: Revisiting Corporate Rescue. *Conveyancer and Property Lawyer*, 2004, no. Mar/Apr, p. 89–108.
29. OMAR, P. J. Disclaiming Onerous Property in Insolvency: A Comparative Study. *International Insolvency Review*, 2010, vol. 19, no. 1, p. 41–63.
30. PAULUS, Christoph G.; BERBERICH, Matthias. National Report for Germany. In *Treatment of Contracts in Insolvency*. Faber, D., et al. Oxford: Oxford University Press, 2013, p. 199–242.
31. PATERSON, S.; PRATTENT, E. Insolvency Law and Contract: Policy and Practice in the US and UK. In *The International Comparative Legal Guide to: Corporate Recovery & Insolvency*. PATERSON, S., et al. London: Global Legal Group, 2012, p. 1–4.
32. PATERSON, S.; VICKERS, T. England & Wales. In *The International Comparative Legal Guide to: Corporate Recovery & Insolvency*. PATERSON, Sarah, et al., London: Ashford Colour Press Ltd., 2012, p. 90–100.
33. PAYNE, J. Debt Restructuring in English Law: Lessons from the United States and the Need for Reform. *Law Quarterly Review*, 2014, vol. 130, p. 282–305.
34. RADZIHOVSKY, E.; KOLESNIKOVAS, G.; KOZUBOVKSA, B. Lithuania. In *Restructuring & Insolvency in 53 Jurisdictions Worldwide 2012*. LEONARD, Bruce, et al., London: Encompass Print Solutions, 2011, p. 275–284.
35. RINGEVAL, E.; MASON, A.; MORELLI, N. France. In *Restructuring & Insolvency in 52 Jurisdictions Worldwide 2013*. LEONARD, Bruce, et al. London: Encompass Print Solutions, 2012, p. 170–180.
36. ROBERT-TISSOT, F. The Effects of a Reorganization on (Executory) Contracts: A Comparative Law and Policy Study (United States, France, Germany and Switzerland). *International Insolvency Law Review*, 2012, vol. 3, no. 2, p. 234–273.
37. SEGAL, N. The Effect of Reorganization Proceedings on Security Interests: the Position Under English and U.S. Law. *Brooklyn Journal of International Law*, 2007, vol. 32, no. 3, p. 927–981.
38. SUCHAK, R. Corporate Rescue Proceedings and the Enforcement of Ipso Facto Termination Clauses: A Comparison of the English and US Approaches? *International Corporate Rescue*, 2011, vol. 8, no. 2, p. 131–136.
39. SWEET & MAXWELL. Reform of EU Insolvency Law – Commission Opts for Rescue. *Company Law Newsletter*, 2013, vol. 328, p. 1–6.
40. TETLEY, A.; BAYLE, M. Insolvency Law in France. In *World Insolvency Systems: a Comparative Study*. FONSECA LOBO, O. E., et al., Toronto: Sweet & Maxwell, 2009, p. 195–279.
41. TRIANTIS, G. G. The Effects of Insolvency and Bankruptcy on Contract Performance and Adjustment. *The University of Toronto Law Journal*, 1993, vol. 43, no. 3, p. 679–710.
42. WEE, M. S. Insolvency and the Survival of Contracts. *Journal of Business Law*, 2005, July, p. 494–521.
43. WESTBROOK, J. L., et al. *A Global View of Business Insolvency Systems*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2010.

44. WOOD, P. R. *Law and Practice of International Finance*. London: Sweet and Maxwell, 2008.
45. WOOD, P. R. *Principles of International Insolvency*. London: Sweet and Maxwell, 2007.
46. WOOD, P. R. The Bankruptcy Ladder of Priorities. *Business Law International*, 2013, vol. 14, no. 3, p. 209–244.

Praktinė medžiaga

47. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. lapkričio 4 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Swedbank lizingas“ v. UAB „Naujasis uostas“, Nr. 3K-3-628/2013, kat. 50.10, 127.9.
48. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. balandžio 26 d. nutartis civilinėje byloje AB „SEB lizingas“ v. RAB „Vingriai“, UAB „Vácméch SK“, Nr. 3K-3-209/2011, kat. 127.6.
49. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas. 2011 m. balandžio 18 d. Bendrųjų klausimų dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo apžvalga, registracijos Nr. AC-34-2.
50. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2009 m. kovo 3 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Eurazijos logistika“ v. UAB „Daisotra“, Nr. 3K-3-91/2009, kat. 126.1, 126.5.
51. Panevėžio miesto apylinkės teismas. 2014 m. spalio 8 d. nutartis civilinėje byloje RUAB „Veeko“ v. UAB „Swedbank lizingas“, Nr. 2-6527-488/2014, kat. 128.11.
52. Supreme Court. 2011 m. liepos 27 d. sprendimas byloje *Belmont Park Investments Pty Ltd v BNY Corporate Trustee Services Ltd.*, 3 W.L.R. 521.
53. Court of Appeal (Civil Division). 2014 m. vasario 24 d. sprendimas byloje *Pillar Denton Limited, Highcross (No.1) Limited, Higheross (No.2) Limited, CSC (Eldon Square) Limited, CSC Lakeside Limited, Ravenscroft Properties Limited v Michael John Andrew Jervis, Stuart David Maddison, Game Retail Limited*, 3 W.L.R. 901.
54. Court of Appeal (Civil Division). 2009 m. lapkričio 6 d. sprendimas byloje *Perpetual Trustee Company Limited, Belmont Park Investments Pty Limited v BNY Corporate Trustee Services Limited, Lehman Brothers Special Financing Inc.*, 3 W.L.R. 87.
55. Court of Appeal (Civil Division). 2008 m. lapkričio 18 d. sprendimas byloje *Innovate Logistics Limited v Sunberry Properties Limited*, B.C.C. 164.
56. Court of Appeal (Civil Division). 1990 m. liepos 25 d. sprendimas byloje *Norwich Union Insurance Group (Equipment Leasing) Ltd., Norwich Union Equipment Finance Ltd., East Lease Limited, Norwich Union Leasing Ltd., Norwich Union Finance Ltd. V. Atlantic Computer Systems plc, John Francis Soden, Richard Boys-Stones*, 2 W.L.R. 367.
57. High Court of Justice (Chancery Division). 2009 m. liepos 28 d. sprendimas byloje *Belmont Park Investments Pty Ltd. & Ors v BNY Corporate Trustee Services Ltd, Lehman Brothers Special Financing Inc.*, WL 2221998.
58. High Court of Justice (Chancery Division). 1993 m. balandžio 6 d. sprendimas byloje *Leyland DAF Ltd v Automotive Products plc.*, B.C.C. 389.
59. High Court of Justice (Chancery Division). 1992 m. rugsėjo 24 d. sprendimas byloje *David Meek Access Ltd., David Meek Plant Ltd.*, B.C.C. 175.
60. High Court of Justice (Chancery Division). 1986 m. gegužės 22 d. sprendimas byloje *Wellworth Cash & Carry (North Shields) Ltd. v North Eastern Electricity Board*, 2 B.C.C. 99265.
61. High Court of Justice (Chancery Division). 1962 m. liepos 30 d. sprendimas byloje *Bracey v. Read*, 3 W.L.R. 1194.
62. Court of Chancery. 1812 m. gegužės 6 d. sprendimas byloje *Higinbotham v Holme*, 34 E.R. 451.
63. Bundesgerichtshof. 2013 m. spalio 22 d. sprendimas byloje II ZR 394/12.
64. Bundesgerichtshof. 2012 m. lapkričio 15 d. sprendimas byloje IX ZR 169/11.
65. Bundesgerichtshof. 2005 m. lapkričio 17 d. sprendimas byloje IX ZR 162/04.
66. Landgericht Rostock. 2007 m. rugsėjo 26 d. sprendimas byloje 4 O 235/07.
67. Cour de cassation, 2014 m. lapkričio 25 d. sprendimas byloje *la société Trébisol Sud-Ouest v. la société Vilmor ENR*, 13-23.062.
68. Cour de cassation. 2014 m. sausio 14 d. sprendimas byloje *la société Le Brabant v. la société Aviva assurances*, 12-22.909.
69. Cour de cassation, 1993 m. kovo 2 d. sprendimas byloje *société Berta v. société Vag France*, 90-21.849.
70. District Court (S. D. New York.). 2010 m. rugsėjo 23 d. sprendimas byloje *Lehman Brothers Holdings Inc. V. Bny Corporate Trustee Services Limited*, WL 10078354.

Kiti šaltiniai

71. Commission Staff Working Document. *Impact Assessment: Accompanying the Document Revision of Regulation (EC) No 1346/2000 on Insolvency Proceedings* [interaktyvus]. Strasbourg: European Commission, 2012, [žiūrėta 2015 m. vasario 22 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/justice/civil/files/insolvency-ia_en.pdf>.

72. Creditreform Economic Research Unit. *Insolvencies in Europe 2012/13* [interaktyvus]. Neuss: Creditreform Economic Research Unit, 2013 [žiūrėta 2015 m. vasario 22 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.creditreform.com/fileadmin/user_upload/CR-International/local_documents/Analysen/Corporate_Insolvencies_12_13.pdf>.

73. Europos Komisija. *Overcoming the Stigma of Business Failure – For a Second Chance Policy: Implementing the Lisbon Partnership for Growth and Jobs* [interaktyvus]. Brussels: Commission of the European Communities, 2007 [žiūrėta 2015 m. vasario 22 d.]. Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52007DC0584 &from=EN>>.

74. Eurostat. *Business Demography Statistics* [interaktyvus]. Žiūrėta 2015 m. vasario 22 d.]. Prieiga per internetą: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Business_demography_statistics>.

75. The Association of Business Recovery Professionals. *Encouraging Company Rescue: Response to the Consultation Paper Issued by The Insolvency Service* [interaktyvus]. London: The Association of Business Recovery Professionals, 2009 [žiūrėta 2015 m. vasario 22 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.r3.org.uk/media/documents/publications/professional/Company_Rescue_R3_response.pdf>.

76. The Insolvency Service. *Continuity of Supply of Essential Services to Insolvent Businesses: a Consultation* [interaktyvus]. London: The Insolvency Service, 2014 [žiūrėta 2015 m. vasario 22 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/328133/Continuity_of_supply_consultation_July_2014.doc>.

77. UNCITRAL. *Legislative Guide on Insolvency law* [interaktyvus]. New York: United Nations, 2005 [žiūrėta 2015 m. vasario 22 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/05-80722_Ebook.pdf>.

INFLUENCE OF JUDICIAL PROCEDURES OF COMPANY RESCUE ON CONTRACTUAL RELATIONSHIP: IMPORTANCE IN PRESERVING CONTRACTS

Sigitas Barakauskas

S u m m a r y

It is generally acknowledged that viable companies should have an opportunity to get a fresh start or a second chance. Governments are increasingly reforming the regulation in force with a view to giving priority to company rescue and preservation of companies (but not to involuntary liquidation of a company); the new approach of the European Union towards company failures and insolvency is also based on this idea. However, certain regulatory aspects of the judicial procedures of company rescue in a number of countries remain problematic and constitute obstacles to rescue even viable companies. One of such problematic aspects is regulation related to preserving contracts during the judicial procedures of company rescue.

The success of company rescue process greatly depends on ensuring continuity of contracts. However, the regulation existing in most of the countries that are analyzed in this article (i.e. Great Britain, Germany and Lithuania, except for France) does not create appropriate conditions for ensuring stability of contractual relationship and therefore requires improvement. It needs to be noted that the greatest threat to the stability of the contractual relationship during the rescue procedure is posed by *ipso facto* provisions. *Ipso facto* provisions can prejudice the interests of both a company being rescued and stakeholders who are interested in rescue of the company because these provisions may become an obstacle to rescue even viable companies. Therefore, in order to avoid this and to facilitate the preservation of viable companies, legislation governing company rescue should provide for the prohibition of *ipso facto* provisions. In addition to this, such legislation should also provide for adequate protection of the legitimate interests of the contractors who will be forced to continue to fulfil their obligations, which they assumed before the beginning of the rescue procedure, during the rescue procedure.

Įteikta 2015 m. kovo 2 d.

Priimta publikuoti 2015 m. birželio 16 d.